

УДК 342.9

DOI: 10.33663/1563-3349-2026-100-153

ISSN 1563-3349

В. В. АСТРЕЙКО

МЕДІАЦІЯ ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Розглянуто медіацію як об'єкт адміністративно-правового регулювання крізь призму впровадження Закону України «Про адміністративну процедуру». Висвітлено трансформацію правовідносин між адміністративними органами та приватною особою, де медіація постає інструментом переходу від вертикальної моделі підпорядкування до горизонтальної моделі паритетного діалогу. Особлива увага приділена розмежуванню медіації за Законом України «Про адміністративну процедуру» та за Кодексом адміністративного судочинства України. Автор систематизує ланцюжок юридичних фактів, що забезпечують динаміку адміністративно-правових відносин: від укладення договору про проведення медіації, що є підставою для зупинення адміністративного провадження за скаргою, до прийняття фінального адміністративного акта на основі досягнутого компромісу. Розкрито роль принципів «належного врядування» та концепції «людиноцентризму» як ціннісного фундаменту примирних процедур. Виявлено прогалини законодавства, зокрема відсутність повноважень адміністративного органу на примирення з учасниками провадження та механізму їх реалізації, чітких приписів законодавця щодо необхідності участі заінтересованих осіб у примирювальній процедурі тощо. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення вітчизняного законодавства.

Ключові слова: медіація, публічно-правові відносини, адміністративно-правове регулювання, альтернативні способи врегулювання спорів, об'єкт, суб'єкти та зміст медіаційної угоди, публічно-правовий спір.

Astreiko Viktoriia. Mediation as an object of administrative-legal regulation

The article examines mediation as an object of administrative and legal regulation through the prism of the implementation of the Law of Ukraine “On Administrative Procedure”. The paper highlights the transformation of legal relations between administrative bodies and a private individual, where mediation becomes a tool for transition from a vertical model of subordination

© АСТРЕЙКО Вікторія Вікторівна – аспірантка відділу проблем державного управління та адміністративного права Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України; ORCID: 0009-0006-5644-6038; e-mail: viktoriana@meta.ua

to a horizontal model of parity dialogue. Particular attention is paid to the distinction between mediation under the Law of Ukraine "On Administrative Procedure" and the Code of Administrative Justice of Ukraine. The author systematizes the chain of legal facts that ensure the dynamics of administrative and legal relations: from the conclusion of an agreement on mediation, which is the basis for stopping administrative proceedings on a complaint, to the adoption of a final administrative act based on the compromise reached. The role of the principles of "good governance" and the concept of "human-centrism" as the value foundation of conciliation procedures is revealed. Gaps in the current legislation were identified, in particular, the lack of authority of the administrative body to reconcile with the participants in the proceedings and the mechanism for their implementation, clear instructions of the legislator regarding the need for the participation of interested parties in the conciliation procedure, etc. Based on the results of the scientific search, proposals were formulated to improve domestic legislation.

Key words: *mediation, public-legal relations, administrative-legal regulation, alternative dispute resolution methods, object, subjects and content of the mediation agreement, public-legal dispute.*

Постановка проблеми. Медіація, як спосіб альтернативного вирішення спорів у публічно-правових відносинах, набуває дедалі більшого значення в сучасному правовому середовищі. Вона пропонує ефективні механізми для досягнення компромісу між сторонами, уникаючи тривалих та витратних судових процесів. Однак для належного функціонування медіації необхідне чітке адміністративно-правове регулювання, яке визначає рамки та принципи цього процесу.

В умовах стрімких змін у правовій системі медіація стає об'єктом адміністративно-правового регулювання, що потребує глибокого аналізу її структури, функцій та ролі на практиці. Важливість вивчення цієї теми зумовлена не лише прагненням удосконалити механізми вирішення публічно-правових спорів, а й необхідністю забезпечення правового захисту всіх учасників процесу, які застосовують медіацію для врегулювання спорів.

Ступінь розробки проблеми та методи дослідження. Прийняття Закону України «Про медіацію» активізувало наукові дослідження альтернативних способів врегулювання спорів, зокрема публічно-правових. Наразі медіації присвячено значну кількість наукових досліджень, існують різні практичні підходи до її застосування в різних галузях. Питанням сутності правовідносин та

адміністративно-правового регулювання медіації присвячені праці С. Білуги [1], Н. Боженко [2], А. Бортнікової [3], С. Корінного [4], Н. Мазаракі [5], Л. Романадзе [6], О. Сидельнікова [7], К. Токаревої [8], В. Яковлева [9] та інших. Однак, враховуючи, що інститут медіації активно розвивається в Україні, недостатньо дослідженими залишаються особливості застосування медіації у адміністративному провадженні за скаргою, що актуалізує обрану тематику дослідження.

Методологічну основу статті становлять формально-логічний, структурно-функціональний та системний методи.

Мета статті. Основною метою статті є розкриття особливостей медіації як об'єкта адміністративно-правового регулювання.

Виклад основного матеріалу. Традиційно в науковій літературі об'єктом правового регулювання вважають суспільні відносини, поведінку та діяльність суб'єктів права, певні соціальні процеси. Адміністративно-правове регулювання відрізняється від правового регулювання своїм предметом, а саме – особливою групою суспільних відносин, які виникають, розвиваються та припиняються у сфері публічного управління.

Слід зауважити, медіація в публічно-правовій сфері може застосовуватися під час розгляду публічно-правових спорів у межах адміністративного судочинства, згідно з КАС України, а також у межах адміністративного провадження за скаргою, відповідно до положень Закону України «Про адміністративну процедуру» (далі – ЗАП). Проте необхідно розмежовувати здійснення медіації в цих сферах. Адже вони мають свої особливості. Питання застосування медіації у судовому процесі в Україні досліджували науковці, зокрема Н. Мазаракі, О. Сидельніков та інші. Ми ж у даній статті зосередимо свою увагу на ґрунтовному розгляді можливостей застосування медіації в адміністративній процедурі. Для глибшого розуміння природи даного інституту у публічно-правовій сфері важливо розрізнити медіацію як процедурну форму (ЗАП) та як процесуальну форму (КАСУ):

– процедурна форма (за ЗАП) застосовується безпосередньо в органі публічної адміністрації під час адміністративного провадження за скаргою. Вона спрямована на примирення учасників провадження;

– процесуальна форма (за КАСУ) реалізується під час судового розгляду справи.

Згідно зі ст. 64 ЗАП, медіація є офіційною підставою для зупинення адміністративного провадження, що підкреслює її юридичну вагу як законного етапу прийняття рішення [10]. Варто зауважити, що медіація традиційно розглядалася як процесуальна форма примирення сторін, метою якої є припинення судового розгляду шляхом досягнення консенсусу. Натомість нова парадигма адміністративного права, закріплена в ЗАП, переносить акцент на досудову (процедурну) медіацію, що дозволяє вирішувати конфлікт на етапі його зародження в органах публічної адміністрації.

Концептуальні відмінності між зазначеними формами медіації доцільно систематизувати у вигляді порівняльної таблиці:

Таблиця 1

Порівняльна характеристика досудової медіації за ЗАП та медіації за КАСУ

Критерій	Адміністративна процедура (ЗАП)	Адміністративний процес (КАСУ)
Суб'єкт	Адміністративний орган (публічна адміністрація)	Адміністративний суд
Характер	Позасудовий (досудовий)	Судовий
Роль медіації	Процедурний елемент прийняття рішення про зупинення чи закриття адміністративного провадження	Процесуальний спосіб закриття справи
Результат	Процедурне рішення про зупинення/ закриття провадження, адміністративний акт	Ухвала суду про затвердження угоди

Водночас, незалежно від виду медіації при вирішенні публічно-правових спорів, необхідна чітка регламентація прав та обов'язків всіх сторін. Це зумовлено насамперед потребою реалізації принципу правової визначеності та забезпечення балансу між приватними інтересами особи і публічним інтересом держави. Для глибшого розуміння механізму такої регламентації слід звернутися до структури відповідних правовідносин. Зокрема, В. Яковлев зазначає, що «елементами правовідносин у сфері здійс-

нення медіації виступають суб'єкт, об'єкт, зміст (суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів правовідносин), юридичні факти, які спричиняють виникнення, зміну чи припинення правовідносин у сфері здійснення медіації. Виходячи з того, що об'єктом правовідносин є те, на що вони спрямовані, об'єктом відносин у сфері здійснення медіації виступають спірні правовідносини певного виду або комплекс спірних відносин різних видів, розбіжності щодо спору, з метою врегулювання яких здійснюється ця процедура» [9, с. 145].

Тісно пов'язаним із об'єктом є і суб'єктний склад медіації в публічній сфері, який є специфічним. З точки зору Закону України «Про медіацію», суб'єктами медіаційної процедури є адміністративний орган, який в межах медіації відмовляється від одностороннього владного впливу на користь діалогу; особа/особи (фізичні або юридичні), чії суб'єктивні публічні права стали предметом спору; медіатор - незалежний суб'єкт, який не наділений владними повноваженнями щодо сторін, але забезпечує процедурні рамки примирення. Така тристороння конструкція дозволяє трансформувати вертикальні відносини підпорядкування у горизонтальні відносини паритетного діалогу.

Аналіз вітчизняного законодавства дає змогу стверджувати, що на сьогодні відсутні правові норми, які б чітко визначали повноваження на участь та механізм участі адміністративних органів у медіації. Зокрема, у ЗАП закріплена можливість досягнення примирення на будь-якому етапі здійснення адміністративного провадження за скаргою між учасниками адміністративного провадження [10]. Однак адміністративний орган не є учасником адміністративного провадження за скаргою. Тобто з положень ЗАП слідує, що адміністративний орган не може брати участь у процедурі примирення шляхом медіації. Також у законах України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», «Про державну службу», «Про місцеве самоврядування в Україні» відсутні правові норми, які б дозволяли посадовим особам означених адміністративних органів досягти примирення з учасниками адміністративного провадження за скаргою [11,12]. Водночас, відповідно до частини 2 статті 19 Конституції України, «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [13].

Власне, це означає, що для застосування медіації за ЗАП потрібно внести зміни і доповнення до вказаних вище нормативно-правових актів і закріпити відповідні повноваження посадових осіб адміністративних органів на участь у процедурі примирення з учасниками провадження.

Варто також звернути увагу на той факт, що при застосуванні медіації у публічно-правовій сфері змінюється парадигма статусу особи. Якщо у традиційному адміністративному провадженні особа часто є лише отримувачем рішення, то у медіації вона стає його активним співавтором. Завдяки медіації приватна особа долає свою процедурну нерівність, реалізуючи концепцію «людиноцентризму» (В. Авер'янов, Р. Мельник та В. Бевзенко), згідно з якою особа постає рівноправним партнером держави у формуванні змісту адміністративного акта [14; 15]. Ключову роль у підтримці цього балансу відіграє медіатор. У публічно - правових спорах він має найскладнішу роль, оскільки має забезпечити не лише рівність сторін, а й слідкувати за тим, щоб угода не порушувала закон, адже публічна адміністрація не може домовитися про те, що суперечить її компетенції. Таким чином, медіатор виступає нейтральним фахівцем, який забезпечує баланс інтересів, легітимізацію результату. Статус медіатора базується на принципах незалежності та конфіденційності, що закріплені в Законі України «Про медіацію». Як слушно зазначає Н. Мазаракі, «не може бути справедливого рішення спору, якщо медіатор не забезпечив рівності сторін медіації, чинив на них тиск» [5, с. 100].

Слід зауважити, що суб'єктний склад медіації у публічній сфері не обмежується лише адміністративним органом, учасником/учасниками адміністративного провадження та посередником. Зокрема, у публічних спорах може з'являтися четвертий суб'єкт – заінтересовані особи, на чий інтереси впливає/ може вплинути адміністративний акт (наприклад, сусіди при спорі щодо будівництва). Уведення категорії «заінтересовані особи» є принциповою новелою ЗАП, оскільки раніше в українському законодавстві така категорія учасників не зустрічалася в адміністративній процедурі [16]. На нашу думку, медіація за ЗАП передбачає необхідність залучення заінтересованих осіб, інакше угода за результатами медіації може бути визнана недійсною, оскільки умови угоди не повинні містити положень, що порушують права та інтереси інших осіб, інтере-

си держави або суспільні інтереси. Водночас Закон України «Про медіацію» визначає, що учасниками медіації є медіатор (медіатори), сторони медіації, їхні представники, законні представники, захисники, перекладач, експерт та інші особи, визначені за домовленістю сторін медіації [17]. Такий підхід законодавця дозволяє зробити висновок про те, що Закон України «Про медіацію» не містить чіткої вказівки на необхідність залучення заінтересованих осіб, хоча, з точки зору вимог до якості закону, це повинно бути регламентовано Законом та передбачати обов'язкове повідомлення про процедуру медіації всіх заінтересованих осіб, оскільки їх участь є запорукою легітимності майбутнього адміністративного акта, прийнятого за результатами медіації. Також важливо закріпити в ЗАП, як зазначає О. Маркова, обов'язок адміністративного органу повідомити особу про можливості врегулювання спору шляхом медіації [18, с. 205]. Необхідність такої деталізації зумовлена тим, що публічно-правовий спір априорі передбачає нерівність через владний статус однієї зі сторін. Н. Писаренко зазначає, що у публічній сфері спори обумовлені переважно владною діяльністю органів публічної адміністрації. Їх учасники – владні суб'єкти та приватні особи – вважаються «нерівними» у правовідносинах, з яких виникають спори. Державні органи та органи місцевого самоврядування впливають на поведінку інших та коригують її відповідно до встановлених законом вимог, тоді як приватні особи повинні або підкорятися цьому впливу, або, якщо він порушує їх права, свободи, інтереси, протистояти йому, у тому числі шляхом судового захисту. Вочевидь, справедливе вирішення подібних конфліктних ситуацій неможливе без закріплення за учасниками публічно-правового спору процесуальних прав та обов'язків, здійснення яких дозволяє «нерівним» у відносинах суб'єктам стати «рівними» у процесі [19, с. 79]. Ця думка є актуальною і при здійсненні адміністративного провадження за скаргою. Тому ми поділяємо позицію Н. Писаренко щодо необхідності детального законодавчого закріплення обсягу прав і обов'язків кожної зі сторін медіації, зокрема закріплення повноважень адміністративного органу на примирення в законах України «Про центральні органи виконавчої влади», «Про місцеві державні адміністрації», «Про державну службу», «Про місцеве самоврядування в Україні», у ЗАП, а також прав медіатора у ЗАП та Законі України «Про медіацію» припини-

ти процедуру в односторонньому порядку, якщо виявить ознаки тиску з боку адміністративного органу на приватну особу, медіатора або використання процедури медіації для імітації діалогу. Більше того, вважаємо за необхідне, щоб законодавчі акти, зокрема ЗАП, Закон України «Про медіацію», окрім регламентації відносин між безпосередніми сторонами медіації, комплексно регламентували відносини кожної зі сторін медіації з медіатором, у тому числі адміністративного органу із медіатором, зацікавлених осіб - з медіатором та сторонами медіації, а також взаємодію всіх учасників із організаціями, що забезпечують медіацію. Така всебічна регламентація дозволить перетворити медіацію на передбачуваний та правовий інструмент вирішення публічних конфліктів.

Зміст адміністративно-правових відносин полягає у взаємозв'язку зафіксованих в адміністративному праві суб'єктивних публічних прав та юридичних обов'язків учасників даних відносин, коли кожному зафіксованому в адміністративно-правовій нормі суб'єктивному праву відповідає юридичний обов'язок, і навпаки [20, с. 8]. Зміст або ж суб'єктивні права та обов'язки суб'єктів правовідносин у сфері медіації визначаються в Законі України «Про медіацію» та має деталізуватися в медіаційній угоді, яка укладається між учасниками медіації [17]. При цьому правовідносини у даній сфері не є статичними. Їх рух та трансформація зумовлені дією конкретних юридичних фактів. До останніх варто віднести укладання договору про проведення медіації (як момент виникнення процедурних прав і обов'язків), підписання угоди за результатами медіації (як акт фіксації домовленості сторін у погодженій формі) та, за потреби, факти припинення процедури без досягнення згоди. Динаміка адміністративно-правових відносин у медіації забезпечується послідовним ланцюжком таких юридичних фактів. Початковим етапом є укладання договору про проведення медіації, що згідно зі ст. 64 ЗАП тягне за собою, як нами вже зазначалося, правовий наслідок у вигляді зупинення провадження [10]. Центральним фактом виступає угода за результатами медіації, яка фіксує досягнутий компроміс. Проте особливістю публічної сфери є необхідність фіналізації цих домовленостей. Зокрема, у випадку досягнення примирення учасниками адміністративного провадження, адміністративний орган приймає процедурне рішення про закриття такого провадження. Якщо ж учасники адміністра-

тивного провадження не досягли примирення, то розгляд справи поновлюється і після завершення її розгляду адміністративний орган приймає адміністративний акт [10].

Ефективне функціонування цього механізму неможливе без належного ціннісного підґрунтя, оскільки принципи адміністративно-правового регулювання не просто декларують ідеї, а дістають втілення у процедурі медіації, визначаючи її зміст та спрямованість. Зокрема, публічна адміністрація в процедурі медіації діє не як каральний орган, а як гарант суспільного інтересу, який визнає, що цей інтерес може бути краще задоволений через компроміс, ніж через примус. Така парадигма повністю відповідає принципу «належного врядування» (Good Governance). Як зазначають Р. Мельник та В. Бевзенко, за допомогою або через принципи належного врядування досягаються й інші цілі: мінімізація корупції, врахування думки меншості під час прийняття адміністративних актів, залучення інституцій громадянського суспільства до реалізації публічного адміністрування. Крім того, реалізація публічного адміністрування має здійснюватися у тісній співпраці публічної адміністрації та приватних осіб. Необхідність цього впливає щонайменше з двох статей Конституції України, в яких зазначено, що: а) носієм суверенітету і єдиним джерелом влади в Україні є народ (ст. 5) та б) громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами (ст. 38). Потреба в об'єднанні зусиль публічної адміністрації та приватних осіб під час реалізації публічного адміністрування пов'язана з тим, що лише через такий симбіоз можна забезпечити розробку таких юридичних актів та процедур їх реалізації, які максимально відповідатимуть очікуванням та потребам суспільства. Відтак процес медіації допомагає реалізовувати принцип участі у прийнятті рішення. У контексті досліджуваної теми принцип прозорості зобов'язує публічну адміністрацію таким чином організувати своє функціонування, щоб процеси та належне інформаційне забезпечення були доступними приватним особам для ознайомлення. Прозорість діяльності суб'єктів публічної адміністрації має сприяти підвищенню її ефективності, оскільки вона надає учасникам відповідних відносин можливість краще оцінити контекст рішень, які приймаються, що призводить до підвищення рівня їх передбачуваності [15]. Якщо дивитися на принцип прозорості крізь призму медіаційної

процедури, то медіація дозволяє не тільки інформувати населення про прийняті рішення, а допомагає приватним особам зрозуміти мотиви та причини прийняття тих чи інших рішень, що зміцнює довіру до суб'єктів владних повноважень. О. Маркова вважає, що запровадження медіації в адміністративну процедуру необхідно починати із доповнення переліку принципів адміністративної процедури в Законі України «Про адміністративну процедуру». На її думку, доцільно передбачити принцип «гарантування альтернативних засобів захисту», оскільки наявність альтернативної можливості в питанні вибору засобів захисту є логічною і відповідає європейським стандартам захисту прав та інтересів приватних осіб у відносинах з адміністративними органами [18, с. 204]. Проте, враховуючи, що в адміністративній процедурі медіація виступає інструментом реалізації права на примирення, пропонується уточнити назву принципу – «принцип гарантування доступу до примирних процедур», що краще відповідає природі адміністративної процедури, термінології ЗАП та включає, в тому числі, доступ до застосування медіації.

Попри сприятливі правові умови для примирення на практиці випадки примирення у спорах за участю адміністративного органу поки є поодинокими (судові справи № 809/1290/17, 1740/2482/18, 1540/4459/18, 1540/4760/18). Існують різні фактори, що впливають на готовність адміністративного органу до примирення, – відсутність повноважень на примирення у представників органу, відсутність належного обсягу дискреції для визначення умов примирення. Але надалі не повинна підтримуватися практика, коли адміністративні органи безперспективно оскаржують рішення суду замість того, щоб взяти на себе відповідальність за досягнення примирення [16]. Зазвичай врегулювання спору за участю судді не завершується примиренням. Іноді сторони можуть використовувати процедуру медіації для затягування розгляду справи в суді або здійснення адміністративного провадження за скаргою. Для уникнення маніпулювання своїми правами сторонами судового процесу та учасниками адміністративного провадження за скаргою важливим є чітка законодавча регламентація строків проведення медіації та умов, за яких медіатор може зупинити медіацію, якщо справжніми мотивами сторін та учасників адміністративного провадження для проведення медіації є затягування розгляду справи.

Також для проведення медіації важливо залучення незалежного сертифікованого медіатора, а не проведення процедури суддею чи посадовою особою особисто. Адже тільки професійний медіатор може забезпечити повною мірою дотримання принципів медіації та нейтральність, незалежність і неупередженість. Відтак на зміну практиці безперспективного оскарження має прийти модель відповідального управління, де адміністративний орган стає активним учасником досягнення взаємоприйняттого результату.

Висновки. Адміністративно-правове регулювання медіації в Україні перебуває на етапі активної трансформації, де ключовим викликом є подолання колізії між нормами Закону «Про адміністративну процедуру» та компетенційними законами, які наразі не містять прямих повноважень посадових осіб на укладення угод за результатами медіації. Дослідження підкреслює необхідність переходу від вертикальної моделі владного підпорядкування до горизонтального паритетного діалогу, що реалізує концепцію «людиноцентризму» та принципи належного врядування. Для перетворення медіації з декларативної норми на дієвий інструмент пропонується чітка законодавча регламентація статусу всіх учасників (включаючи заінтересованих осіб), залучення виключно незалежних сертифікованих медіаторів та запровадження правових запобіжників проти зловживань. Успішне впровадження цієї моделі дозволить адміністративним органам відмовитися від практики безперспективних судових оскаржень на користь досягнення взаємоприйнятних результатів, що зміцнить довіру суспільства до суб'єктів владних повноважень.

1. Білуга С.С. Досудове врегулювання адміністративно-правових спорів: автореф. дис. ... канд. юрид. н. Одеса, 2015. 22 с. 2. Боженко Н.В. Адміністративно-правове забезпечення медіації як способу вирішення адміністративних спорів: дис. ... канд. юрид. н. Запоріжжя, 2018. 214 с. 3. Бортнікова А. Г. Правові засади застосування медіації як способу вирішення публічно-правових спорів: дис. ... канд. юрид. н: Київ, 2019. 286 с. 4. Корінний С.О. Впровадження медіації в адміністративний процес України: дис. ... канд. юрид. н. ДВНЗ «Ужгородський національний університет», Ужгород, 2019. 243 с. 5. Мазаракі Н.А. Медіація в Україні: теорія та практика: монографія. Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2018. 276 с. 6. Романадзе Л.Д. Врегулювання спору за участю судді та інші процесуальні новели: вплив на розвиток медіації. URL: <http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/>

Stattuа-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protsekskodeksiv-2.pdf. **7.** Сидельніков О.Д. Інститут примирення сторін в адміністративному судочинстві: автореф. дис. ... канд. юрид. н. Харків, 2017. 21 с. **8.** Токарева К. С. Питання об'єкта адміністративно-правового регулювання mediaції. *Часопис Київського університету права*. 2020. № 3. С. 115-120. DOI: 10.36669/2219-5521.3.2020.20 **9.** Яковлев В. В. Присудова та позасудова mediaція: основні ознаки. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*. 2017. Вип. 26. С. 139-151. **10.** Про адміністративну процедуру: Закон України від 16.11.2021 р. № 3475. URL: https://http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68834 (дата звернення 25.04.2026). **11.** Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII : станом на 12 квіт. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 27.04.2026). **12.** Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР: станом на 12 квіт. 2026 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр#Text> (дата звернення: 27.04.2026). **13.** Конституція України від 28 червня 1996 р. Відомості Верховної Ради України. 1996, № 30, ст. 141, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 23.04.2026). **14.** Авер'янов В. Б. Нова доктрина українського адміністративного права на етапі становлення. *Актуальні проблеми держави і права*. 2007. № 35. С. 10-17. **15.** Мельник Р. С., Бевзенко В.М. Загальне адміністративне право: навч. посіб. / за заг. ред. Р.С. Мельника. Київ: Ваіте, 2014. 376 с. **16.** Науково-практичний коментар до Закону України «Про адміністративну процедуру» / авт. кол.: Андрійко О. Ф., Бевзенко В. М. та ін.; за заг. ред. В. П. Тимошука. Київ, 2023. 545 с. **17.** Про mediaцію: Закон України від 16.11.2021 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2022. № 7. Ст. 51, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text> (дата звернення 23.04.2026). **18.** Маркова О.О. Запровадження mediaції в адміністративну процедуру: трансформація відносин. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022, № 4, Ч. 2. С. 202–206. **19.** Писаренко Н. Б. Концептуальні основи адміністративного судочинства в Україні : дис. ... докт. юрид. н. Харків, 2019. 400 с. **20.** Галуцько В. Адміністративно-правові відносини: алгоритм дослідження суспільних відносин. *Наукові записки Кіровоградського державного університету імені Володимира Винниченка*. Сер. Право. 2017. № 1. С. 4-10.

References

1. Biluha S. S. Dosudove vrehuliuvannya administratyvno-pravovykh sporiv : avtoref. dys. ... kand. yuryd. n. Odesa, 2015. 22 s. **2.** Bozhenko N. V. Administratyvno-pravove zabezpechennia mediatsii yak sposobu vyrishennia administratyvnykh sporiv: dys. ... kand. yuryd. n. Zaporizhzhia, 2018. 214 s. **3.** Bortnikova A. H. Pravovi zasady zastosuvannia mediatsii yak sposobu vyrishennia publichno-pravovykh sporiv: dys. ... kand. yuryd. n. Kyiv, 2019. 286 c. **4.** Korinnyi S.O. Vprovadzhennia mediatsii v administratyvnyi protses

Ukrainy. dys. ... kand. yuryd. Nauk: 12.00.07. DVNZ «Uzhhorodskiyi natsionalnyi universytet», Uzhhorod, 2019. 243 s. **5.** Mazaraki N.A. Mediatsiia v Ukraini: teoriia ta praktyka: monohrafiia. Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 2018. 276 s. **6.** Romanadze L.D. Vrehuliuvannia sporu za uchastiu suddi ta inshi protsesualni novely: vplyv na rozvytok mediatsii. URL: <http://mediation.ua/wp-content/uploads/2017/05/Stattya-pro-Mediatsiyu-v-proektah-protsekodeksiv-2.pdf>. **7.** Sydielnikov O.D. Instytut prymyrennia storin v administratyvnomu sudochynstvi: avtoref. dys. ... kand. yuryd. n. Kharkiv, 2017. 21 c. **8.** Tokarieva K. S. Pytannia obiekta administratyvno-pravovoho rehuliuvannia mediatsii. *Chasopys Kyivskoho universytetu prava*. 2020. № 3. S. 115-120. DOI: 10.36695/2219-5521.3.2020.20 **9.** Iakovliev V. V. Prysudova ta pozasadova mediatsiia: osnovni oznaky. Zbirnyk naukovykh prats Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H .S. Skovorody. 2017. Vyp. 26. S. 139-151. **10.** Pro administratyvnu protseduru: Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 r. № 3475. URL: https://http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68834 (data zvernennia 25.04.2026). **11.** Pro derzhavnu sluzhbu : Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 № 889-VIII : stanom na 12 kvit. 2026 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (data zvernennia: 27.04.2026). **12.** Pro mistseve samovriaduvannia v Ukraini : Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR : stanom na 12 kvit. 2026 r. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-vr#Text> (data zvernennia: 27.04.2026). **13.** Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy. 1996, № 30, st. 141, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia 23.04.2026). **14.** Averianov V. B. Nova doktryna ukraïnskoho administratyvnoho prava na etapi stanovlennia. *Aktualni problemy derzhavy i prava*. 2007. № 35. S. 10-17. **15.** Melnyk R. S., Bevzenko V. M. Zahalne administratyvne pravo: Navchalnyi posibnyk / Za zah. red. R.S. Melnyka. Kyiv: Vaite, 2014. 376 s. **16.** Naukovo-praktychnyi komentar do Zakonu Ukrainy «Pro administratyvnu protseduru» / avt. kolektyv: Andriiko O. F., Bevzenko V. M. ta in.; za zah. red. V. P. Tymoshchuka. Kyiv, 2023 545 s. **17.** Pro mediatsiiu: Zakon Ukrainy vid 16.11.2021 r. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2022. № 7. St. 51, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1875-IX#Text> (data zvernennia 23.04.2026). **18.** Markova O.O. Zaprovadzhennia mediatsii v administratyvnu protseduru: transformatsiia vidnosyn. *Pivdenoukraïnskyi pravnychi chasopys*. 2022, № 4, Ch. 2. S. 202–206. **19.** Pysarenko N. B. Kontseptualni osnovy administratyvnoho sudochynstva v Ukraini: dys. ... dokt. yuryd. n. Kharkiv, 2019. 400 s. **20.** Halunko V. Administratyvno-pravovi vidnosyny: alhorytm doslidzhennia suspilnykh vidnosyn. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka*. Ser. Pravo. 2017. № 1. S. 4-10.

Astreiko Viktoriia. Mediation as an object of administrative-legal regulation

The article examines mediation as an object of administrative and legal regulation through the prism of its implementation in the Law of Ukraine “On Administrative Procedure”. The transformation of legal relations between a subject of authority and a private individual is highlighted, where mediation becomes a key tool for implementing the concept of “human-centrism”. This approach allows us to rethink the role of public administration, which, within the framework of conciliation procedures, refuses unilateral power influence in favor of finding a mutually acceptable compromise.

Particular attention is paid to the distinction between mediation, which is regulated by the Law of Ukraine “On Administrative Procedure”, and that enshrined in the Code of Administrative Justice of Ukraine. The author systematizes the chain of legal facts that ensure the dynamics of administrative and legal relations: from the moment of concluding an agreement on conducting mediation, which serves as a legal basis for stopping administrative proceedings, to the stage of adopting a final administrative act based on the consensus reached.

The content of the subjective public rights and obligations of the participants in mediation is revealed, where the mediator acts as a neutral guarantor of the equality of the parties. The role of the principles of «good governance» and «human-centrism» as the value foundation of conciliation procedures is separately highlighted. emphasizes that mediation allows for the realization of the right of citizens to participate in the management of state affairs, ensuring transparency and predictability of government actions.

Gaps in the current legislation are identified, in particular the lack of powers of the administrative body to reconcile with the participants in the proceedings and the mechanism for their implementation, clear instructions of the legislator regarding the need for the participation of interested parties in the conciliation procedure, etc. It is substantiated that the involvement of interested parties and their timely informing about the beginning of mediation is a necessary prerequisite for the legitimacy of the future administrative decision. Based on the results obtained, a number of proposals for improving the current legislation are formulated. The need to supplement the list of principles of administrative procedure with the principle of guaranteeing access to conciliation procedures has been proven. Such an innovation will contribute to the harmonization of domestic legislation with international standards, minimizing corruption risks and increasing the general level of public trust in public authorities. It has been stated that the development of mediation is a strategic step towards the humanization of relations between the state and the individual, where conflicting power influence is transformed into constructive procedural interaction, guaranteeing the protection of the interests of all participants in legal relations.

Key words: mediation, public-legal relations, administrative-legal regulation, alternative dispute resolution methods, object, subjects and content of the mediation agreement, public-legal dispute.

Дата першого надходження рукопису до редакції: 05.03.2026 р.

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 14.03.2026 р.

Дата публікації: 28.04.2026 р.